

§191

Dnr: KS 2025/475

Yttrande över lagrådsremiss, En mer ändamålsenlig prövning av kärntekniska anläggningar

Beslut

Kommunstyrelsens beslut

Yttrande, enligt bilaga Ks § 191/2025:1, godkänns och översänder det till Klimat- och näringslivsdepartementet.

Ärendebeskrivning

Regeringen gav i november 2023 en särskild utredare i uppdrag att se över nuvarande regler för att underlätta för ny kärnkraft, Kärnkraftsprövningsutredningen. Regeringskansliet har tagit fram ett utkast till lagrådsremiss med förslag till en ny lagstiftning som syftar till att effektivisera och modernisera tillståndsprövningen av kärntekniska anläggningar i Sverige. Förslaget bygger vidare på tidigare utredningar, SOU 2025:7 "Ny kärnkraft i Sverige – effektivare tillståndsprövning och ändamålsenliga avgifter", samt den promemoria som publicerades i maj 2025. Kävlinge kommun har yttrat sig över både delbetänkandet och promemorian. I lagrådsremissen har regeringen nu omarbetat förslaget och redovisat hur remissinstansernas synpunkter har beaktats samt hur regeringen har resonerat i de frågor där olika intressen behövt vägas mot varandra. Remissen utgör ett samlat lagförslag som ska ligga till grund för den kommande propositionen till riksdagen.

Sammanfattning av utredning

Lagrådsremissen föreslår en ny lag om kärntekniska anläggningar som samordnar prövningen av säkerhet, lokalisering och miljöpåverkan i en gemensam process. Ett nytt moment införs genom ett principbeslut, där regeringen tidigt avgör om en planerad anläggning är förenlig med nationella och allmänna intressen. Regeringen ska även anta en plan för kärntekniska anläggningar för en specifik plats och godkänna en kärnteknisk anläggning. Strålsäkerhetsmyndigheten får en mer central roll, medan mark- och miljödomstolen fortsatt ansvarar för prövning enligt miljöbalken.

Kommunens roll tydliggörs genom krav på kommunal tillstyrkan (vetorätt) för att en anläggning ska kunna etableras, samtidigt som planmonopolet enligt plan- och bygglagen kvarstår. Den

Justerandes signatur

Utdragsbestyrkande

statliga plan som föreslås gälla för prövningen ska vara tidsbegränsad till mellan fem och femton år, med möjlighet till förlängning.

Regeringen föreslås dock kunna godkänna mellanlagring eller slutförvaring av kärnavfall utan kommunal tillstyrkan, om projektet bedöms vara synnerligen angeläget ur nationell synpunkt. Det ska även vara möjligt för sökanden att välja mellan den nya planbaserade prövningen och den ordinarie miljöbalksprocessen.

Förslaget syftar till att effektivisera tillståndsprocessen och tydliggöra ansvarsfördelningen, men flera av Kävlinge kommuns synpunkter kvarstår. Kommunens tillstyrkan är fortsatt återkallelig, regeringen behåller möjligheten att gå emot ett kommunalt nej vid slutförvar, och möjligheten till förlängning av den statliga planen kan innebära långvarig marklåsning.

Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 juli 2026.

Sammanfattning av Kävlinge kommuns yttrande

Kävlinge kommun är i grunden positiv till regeringens ambition att effektivisera och tydliggöra tillståndsprocessen för kärntekniska anläggningar. Kommunen välkomnar att planmonopolet och den kommunala vetorätten bekräftas, men kan också konstatera att flera tidigare synpunkter inte har beaktats fullt ut.

Kävlinge kommun framhåller behovet av att stärka den kommunala beslutanderätten genom möjlighet till villkorad eller återkallelig tillstyrkan, samt att förlängning av statliga planer ska kräva ny kommunal prövning. Kommunen anser också att statliga beslut utan kommunal tillstyrkan endast bör vara möjliga utifrån objektiva kriterier och med krav på kompensation till berörd kommun.

Vidare framhåller kommunen vikten av tillräckligt beslutsunderlag, finansiering av kommunal beredskap och informationsansvar samt att hushållningsbestämmelserna i miljöbalken fortsatt tillämpas fullt ut.

Sammantaget anser Kävlinge kommun att lagrådsremissen innebär ett steg mot en mer samlad och effektiv process, men att frågor om kommunalt inflytande, vetorätt och långsiktigt markansvar kvarstår.

Beslutsunderlag

- Utkast till lagrådsremiss, En mer ändamålsenlig prövning av kärntekniska anläggningar, tjänsteskrivelse
- Lagrådsremiss, En mer ändamålsenlig prövning av kärntekniska anläggningar, foljebrev
- Lagrådsremiss, En mer ändamålsenlig prövning av kärntekniska anläggningar, utkast till lagrådsremiss

- Yttrande över utkast till lagrådsremiss, En mer ändamålsenlig prövning av kärntekniska anläggningar

Yrkande

Johan Dougles (M) och Henrik Ekberg (SD) yrkar bifall till föreliggande förslag.

Ingvar Willexberg (S) yrkar avslag.

Beslutsgång

Ordförande ställer föreliggande förslag och Ingvar Willexbergs (S) avslagsyrkande under beslutsgång och finner att kommunstyrelsen har beslutat enligt föreliggande förslag varvid omröstning begärs och verkställs.

Omröstning

Följande omröstningsordning godkänns:

JA-röst för föreliggande förslag

NEJ-röst för Ingvar Willexbergs (S) avslagsyrkande

Omröstningsresultat

Omröstningen utfaller med 9 röster för JA, 3 röster NEJ samt 1 röst AVSTÅR enligt omröstningsbilaga Ks § 191/2025:2. Kommunstyrelsen har därmed beslutat enligt föreliggande förslag.

Beslutet skickas till

För kännedom

Klimat- och näringslivsdepartementet

Justerandes signatur

Utdragsbestyrkande

Yttrande över utkast till lagrådsremiss, En mer ändamålsenlig prövning av kärntekniska anläggningar

Kävlinge kommun ser positivt på regeringens ambition att skapa en effektivare, tydligare och mer förutsägbar tillståndsprocess för ny kärnkraft. Kommunen välkomnar flera delar i lagrådsremissen som innebär ett stärkt kommunalt inflytande jämfört med tidigare utredningssteg. Samtidigt konstateras att flera av de synpunkter som kommunen tidigare lämnat i yttrandena över delbetänkandet *SOU 2025:7* och promemorian *En mer ändamålsenlig prövning av kärntekniska anläggningar* fortfarande kvarstår utan att ha beaktats fullt ut.

Kommunen betonar särskilt att det kommunala självstyret, planmonopolet och det lokala inflytandet över beslut som har långsiktiga konsekvenser för mark- och vattenanvändning måste värnas. Det är avgörande för legitimiteten i tillståndsprocessen och för att säkerställa en hållbar lokal utveckling. Kommunen vill även framhålla vikten av att hushållningsbestämmelserna i 3 och 4 kap. miljöbalken fortsatt ges hög rättslig tyngd och tillämpas fullt ut vid prövning av kärntekniska anläggningar.

Kävlinge kommuns synpunkter

Kommunalt veto och nationella undantag

Lagrådsremissen föreslår att kommunalt tillstyrkande även fortsättningsvis ska vara en förutsättning för att regeringen ska kunna anta en plan för kärntekniska anläggningar eller godkänna en anläggning. Samtidigt ges regeringen möjlighet att i undantagsfall besluta utan kommunens tillstyrkan, om det är *synnerligen angeläget från nationell synpunkt och ingen annan lämplig plats finns*. Kävlinge kommun konstaterar att regeringens förslag inte preciserar vilka objektiva kriterier som ska gälla för att sådana undantag ska kunna tillämpas.

Kommunen anser, i linje med tidigare yttranden, att möjligheten till statlig överprövning bör villkoras av tydliga och transparenta kriterier samt förutsätta lokala kompensations- och medfinansieringsavtal mellan staten och berörd kommun. Kommunen noterar att regeringen delar uppfattningen att möjligheten att lämna tillstånd mot kommunens vilja ska användas ytterst restriktivt. Regeringen bedömer dock att kompensations- eller medfinansieringsavtal inte är aktuella eller lämpliga att införa. Kävlinge kommun delar inte den bedömningen. Om staten i undantagsfall ska kunna fatta beslut i strid mot kommunens vilja, måste detta balanseras med ekonomisk kompensation och ett tydligt förhandlingsförfarande, för att upprätthålla rättssäkerhet, legitimitet och förtroende mellan stat och kommun.

Ett statligt beslut som kör över det kommunala vetot utan kompensation innebär ett intrång i det kommunala självstyret och riskerar att underminera den lokala demokratin. Kävlinge kommun delar även Boverkets bedömning att ett kommunalt tillstyrkande inte i sig säkerställer lokal demokratisk förankring, eftersom det saknas krav på samråd eller dialog med invånare. Kommunen anser därför att krav på samråd och lokal delaktighet bör regleras i lagstiftningen, så att kommunens tillstyrkan vilar på en öppen och inkluderande beslutsprocess.

Tillstyrkan – giltighet, återkallelse och rättssäkerhet

Lagrådsremissen anger att kommunens tillstyrkan ska vara giltig i fem år och att ett nytt tillstyrkande krävs om regeringen inte fattat beslut inom denna tid. Kävlinge kommun ser positivt på att giltighetstiden begränsats men konstaterar att kommunen inte ges möjlighet att återkalla eller ändra sitt beslut under giltighetstiden, även vid förändrade förutsättningar. Kommunen anser att lagstiftningen bör ge möjlighet till villkorad eller återkallelig tillstyrkan, exempelvis vid ny riskbedömning, ändrade miljöförutsättningar eller förändrad projektriktning. Kommunen betonar också att tillstyrkan av plan för kärnteknisk anläggning och godkännande av anläggning bör vara två självständiga beslut, även om de tidsmässigt kan hanteras i ett sammanhang. Det stärker rättssäkerheten och tydliggör kommunens inflytande i båda skedena.

Kommunens roll, planmonopol och beslutsprocess

Kävlinge kommun ser positivt på förslaget att regeringens bedömning enligt 3–4 kap. miljöbalken inte ska vara bindande vid detaljplanering eller lovprövning. Detta stärker det kommunala planmonopolet och säkerställer att kommunen även fortsättningsvis kan pröva frågor enligt plan- och bygglagen (PBL).

Kommunen välkomnar även att strategisk miljöbedömning ska genomföras innan regeringen fattar beslut om plan. För att kommunen ska kunna hantera sina beslut på ett rättssäkert sätt bör dock kommunens beslutsprocess, svarstider och samrådsrutiner regleras tydligare i lag. Detta är nödvändigt för att beslut om tillstyrkan ska kunna fattas efter tillräcklig beredningstid och med full insyn i planunderlagen.

Kävlinge kommun noterar att regeringens plan för kärnteknisk anläggning inte blir formellt bindande, men blir vägledande för efterföljande planläggning och att kommunen anpassar denna efter ett positivt tillstyrkande. Det ställer höga krav på tidig dialog, kompetens och resurser. För kommuner med potentiella etableringsområden, såsom Kävlinge, är det därför avgörande att statligt expertstöd från Strålsäkerhetsmyndigheten, Energimyndigheten och andra berörda myndigheter säkerställs i ett tidigt skede.

Underlag, svarstid och insyn i processen

Kommunens tillstyrkan ska enligt lagrådsremissen lämnas tidigare i processen än i dag, samtidigt som beslutsunderlaget kan vara mindre omfattande. För att kommunen ska kunna göra en välgrundad bedömning anser Kävlinge kommun att det krävs att underlaget belyser påverkan på miljö, hälsa, infrastruktur, säkerhet och ekonomi. Kävlinge kommun noterar att lagrådsremissen nu tydliggör vissa minimikrav på vad en ansökan ska innehålla, bland annat uppgifter om anläggning, beredskapszoner och hantering av kärnavfall. Kommunen anser dock att regleringen fortfarande inte säkerställer att kommunerna får tillgång till ett fullständigt och samordnat beslutsunderlag i tid för att kunna göra ett välgrundat ställningstagande. Lagen bör därför kompletteras med bestämmelser om kommunens rätt till information och möjlighet att begära kompletteringar innan tillstyrkan.

Markanvändning, tidsbegränsning och kompensation

Kävlinge kommun välkomnar att planens giltighetstid nu föreslås vara mellan fem och femton år, vilket ligger i linje med kommunens tidigare synpunkter.

Kommunen noterar att lagrådsremissen nu anger att berörda kommuner ska ges tillfälle att yttra sig innan en plan förlängs. Det är ett steg i rätt riktning och stärker kommunens möjlighet till insyn och påverkan. Samtidigt konstaterar kommunen att ett yttrande inte är likvärdigt med en formell ny prövning eller tillstyrkan, vilket innebär att kommunen inte ges reell möjlighet att ompröva sitt ställningstagande utifrån förändrade förutsättningar.

Kävlinge kommun anser därför att varje förlängning bör föregås av en ny kommunal prövning och att kommunen ska ges möjlighet att uppdatera sitt beslut utifrån förändrade planeringsförutsättningar, miljöförhållanden och lokala utvecklingsbehov. Detta skulle stärka den lokala demokratin och säkerställa att beslutet fortsatt vilar på aktuella planeringsunderlag.

Kommunen vill också understryka att förslaget inte hanterar de ekonomiska effekterna av långvarig marklåsning. Statliga beslut som reserverar mark för kärntekniska ändamål under längre tid bör följas av ekonomisk kompensation eller medfinansiering, särskilt i kommuner där reserverad mark begränsar bostadsförsörjning, näringslivsutveckling eller infrastrukturinvesteringar. För Kävlinge kommun, där Barsebäcksområdet fortsatt påverkar den fysiska planeringen, är detta en central fråga för en långsiktigt hållbar utveckling.

Hushållningsbestämmelser och miljöbalkens avvägningar

Lagrådsremissen anger att regeringen genom ett principbeslut får besluta att intresset av kärnteknisk verksamhet ska ges företräde framför andra allmänna intressen enligt 3 och 4 kap. miljöbalken. Kävlinge kommun ser risker med att denna bedömning flyttas från den samlade miljöbalksprövningen till ett tidigt regeringsbeslut. Kommunen anser att hushållningsbestämmelserna fortsatt måste tillämpas fullt ut i den strategiska miljöbedömningen, och att lokala värden, ekologiska samband och kustzonens utveckling ska vägas in i beslutsunderlaget. För Kävlinge kommun, med Barsebäcksområdets unika läge och närhet till skyddsvärda miljöer, är det särskilt viktigt att dessa bestämmelser ges hög rättslig tyngd.

Kommunal beredskap, resurser och finansiering

Utbyggnad av kärntekniska anläggningar och nya slutförvar kommer att öka behovet av lokal och regional beredskap, transporter av radioaktivt material samt samordning mellan kommuner och statliga aktörer. Kommunerna kommer också att behöva hantera strategiska miljöbedömningar och informationsinsatser med begränsade resurser. Kävlinge kommun anser att lagstiftningen måste säkerställa statlig finansiering och stöd för kommunala beredskapsåtgärder. Kommunerna bör inte bära kostnaderna för nationella energipolitiska beslut, utan bör kunna ansöka om riktade medel och kompetensstöd.

Parallella prövningsvägar, transparens och ansvarsfördelning

Lagrådsremissen bibehåller möjligheten att välja mellan den nya prövningsvägen och den ordinarie prövningsprocessen enligt miljöbalken. Regeringen erkänner i remissen den synpunkt som bland annat Kävlinge kommun, Oskarshamns kommun och Östhammars kommun tidigare framfört – att parallella processer riskerar att skapa minskad tydlighet och försvåra förankringsarbetet i kommunerna. Regeringen bedömer dock att denna risk kan hanteras genom tydligare utformning av processerna och genom information till allmänheten.

För att säkerställa rättssäkerhet och delaktighet anser Kävlinge kommun att det krävs lagreglerade processer som tydligt anger roller och ansvar mellan stat, länsstyrelse, kommun och tillståndshavare. Kävlinge kommun framhåller att staten och tillståndshavaren bör bära huvudansvaret för att tillhandahålla samordnad, saklig och tillgänglig information till allmänheten, medan kommunen ges resurser för sin roll i lokala samråd och dialoger. Kommunen bör inte hamna i en situation där invånarnas frågor riktas till kommunen utan att den har mandat eller information att svara.

Kommunen ser också behov av statligt stöd för kommunikation och dialog med allmänheten, eftersom frågor om kärntekniska anläggningar ofta väcker oro och engagemang långt utöver det vanliga planärenden. Kävlinge kommun vill betona att ansvaret för information och lokal förankring inte enbart får läggas på kommunen.

Barsebäcksområdets framtida roll och säkerhetsansvar

Kävlinge kommun välkomnar att förbudet mot att åter ta en permanent avstängd kärnkraftsreaktor i drift tas bort. Det skapar förutsättningar för att pröva nya kärntekniska verksamheter på platser där det redan finns etablerad infrastruktur, såsom Barsebäck.

Kommunen ser Barsebäcksområdet som en strategiskt lämplig plats för framtida energiproduktion, med dess befintliga elnätsanslutningar, säkerhetszoner och geografiska läge. Kävlinge kommun är positiv till att området kan utvecklas vidare för ny kärnkraft eller annan avancerad energiteknik, som en del av den nationella klimatomställningen. Barsebäcksområdets framtida användning bör planeras långsiktigt och hållbart, där energiproduktion, miljö, beredskap och lokalsamhällets intressen vägs samman i nära samverkan mellan stat, industri och kommun.

Omröstningsbilaga § 191/2025:2

Namn	Ja	Nej	Avstår
Annsophie Thuresson (M)	1		
Johan Dougles (M)	1		
Anders Lindvall (M)	1		
Sofia Lindblom (M)	1		
Patrik Bengtsson (M)	1		
Henrik Ekberg (SD)	1		
Thomas Salomon (SD)	1		
Ingvar Willexberg (S)		1	
Markus Nordqvist (S)		1	
Kerstin Nilsson (S)		1	
Johanna Laurell (C)			1
Anette Bååth (L)	1		
Jesper Andersson (LB)	1		
Resultat	9	3	1